Vertėjui, rašytojui Antanui Dambrauskui - 110

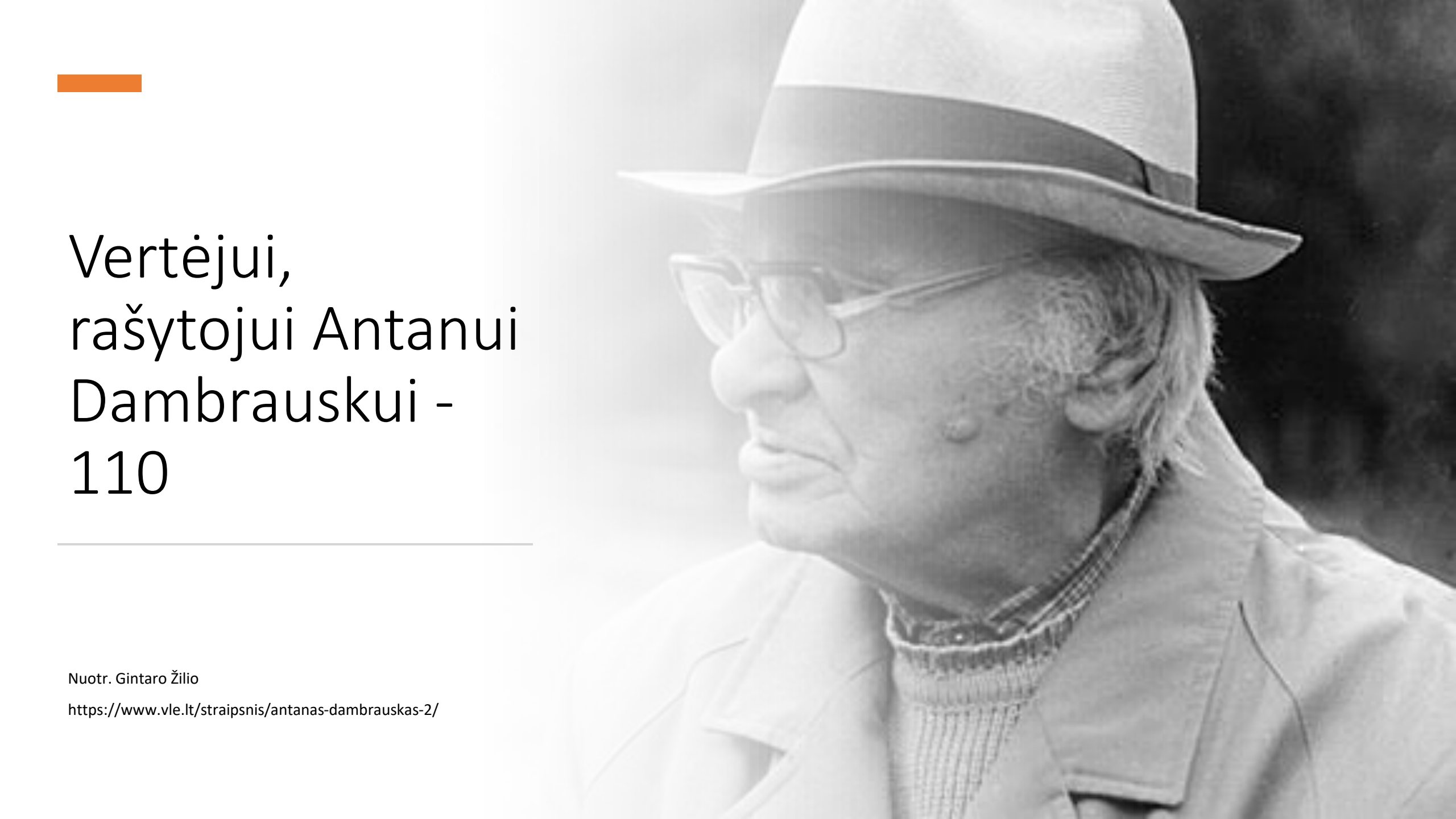

Nuotr. Gintaro Žilio

https://www.vle.lt/straipsnis/antanas-dambrauskas-2/

- Vertėjas ir memuaristas Antanas DAMBRAUSKAS gimė 1911 02 10 Norkūnuose, Rokiškio rajone, mirė 1995 11 21 Druskininkuose, palaidotas Ratnyčios kapinėse. Augo ūkininkų šeimoje, vyriausias iš keturių vaikų. Mokėsi Norkūnų pradžios mokykloje, 1923–1931 m. Rokiškio gimnazijoje. 1931–1932 m. studijavo Kauno kunigų seminarijoje, bet suabejojęs savo pašaukimu ir rašytojo J. Tumo-Vaižganto padrąsintas, išstojo iš jos. 1932–1936 m. studijavo Kaune Vytauto Didžiojo universitete Humanitarinių mokslų fakultete klasikinę filologiją, filosofiją.

- 1937–1945 m. mokytojavo Kauno III gimnazijoje, dėstė lotynų kalbą Kauno tarpdiecezinėje kunigų seminarijoje, dalyvavo mokytojų rezistencinėje veikloje. 1940–1941 m. nepakluso pigiai sovietų propagandai ir „naujam“ literatūros dėstymui, už tai 1945 m. suimtas, nuteistas, 10 m. kalėjo Čeliabinsko, Kemerovo, Omsko lageriuose. 1956 m. grįžo į Lietuvą, apsigyveno Druskininkuose, sukūrė šeimą, 1957–1976 m. dirbo Druskininkų vaikų sanatorijoje „Saulutė“ auklėtoju ir vokiečių kalbos mokytoju.

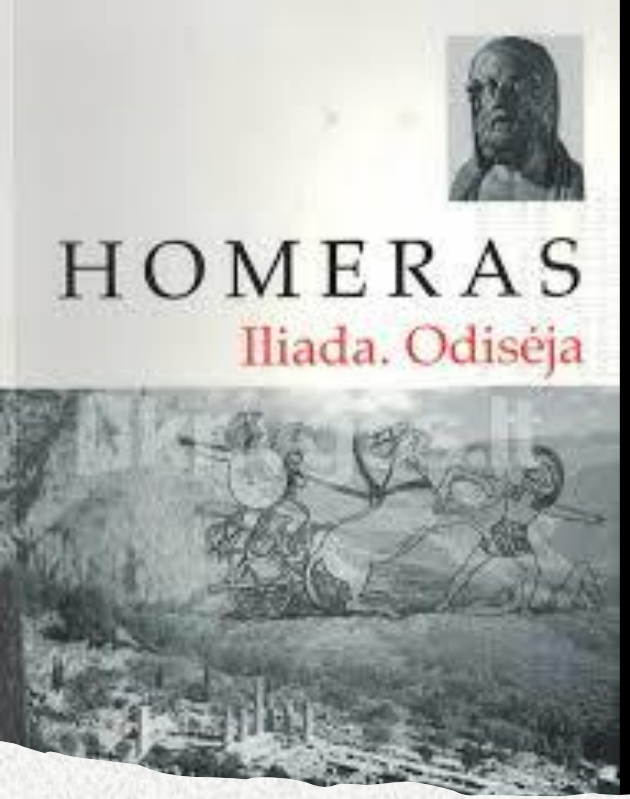

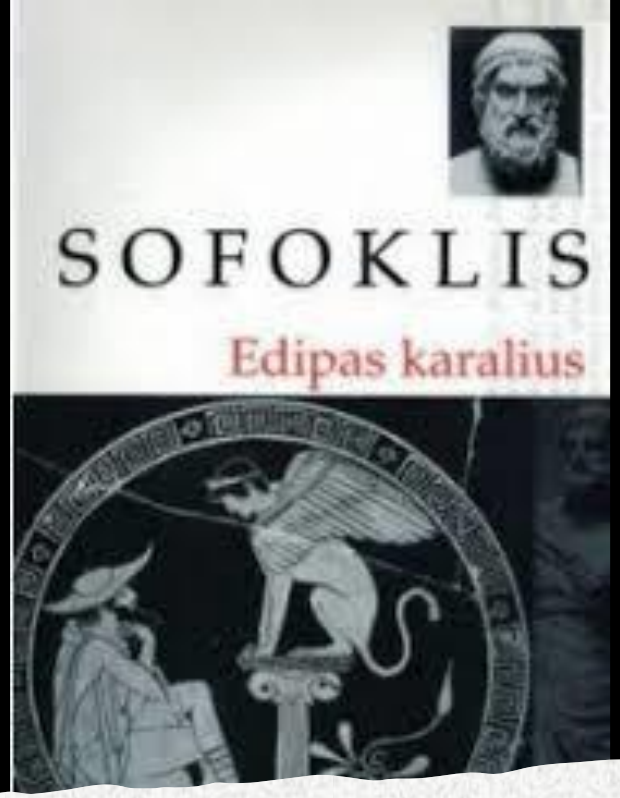

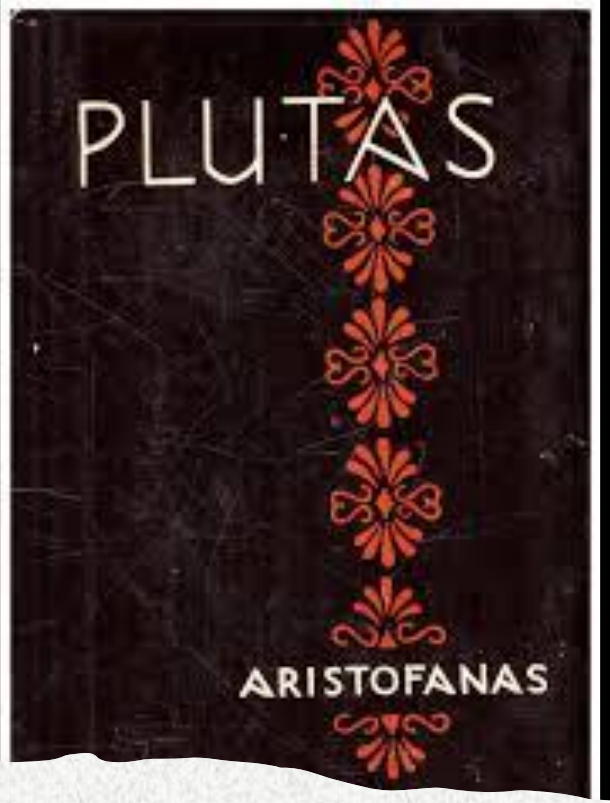

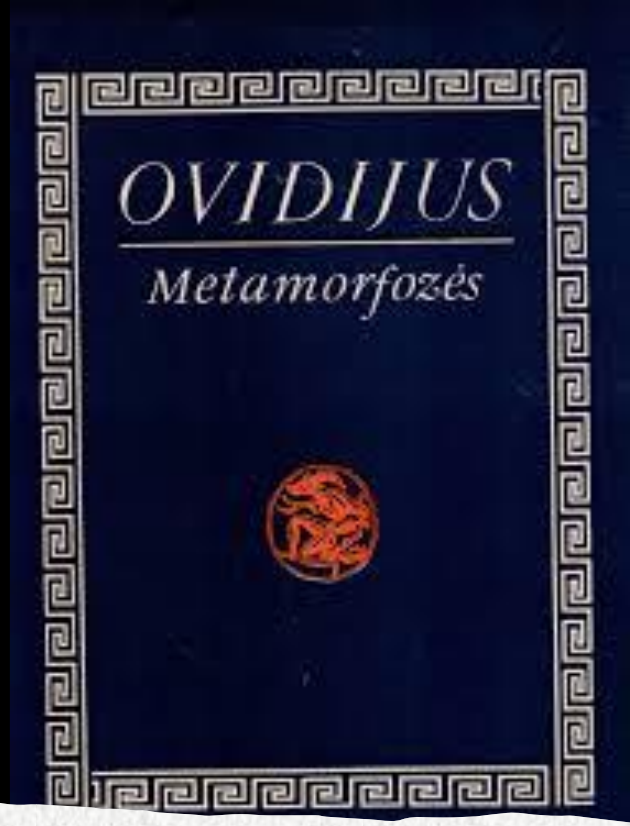

- Versti pradėjo jau 1945 m. Puikiai mokėdamas graikų ir lotynų kalbas, ėmėsi versti antikinę literatūrą, tapo žymiausiu jos vertėju Lietuvoje. Išvertė Vergilijaus „Eneidą“ (1967), „Bukolikas“, „Georgikas“ (1971), Ovidijaus „Metamorfozes“ (1979), Homero „Odisėją“ (1979), „Iliadą“ (1982), Plauto komedijas „Karys pagyrūnas“ (1970), „Vergas apgavikas“ (1970), taip pat Aristofano, Teokrito komedijas ir visą Sofoklio tragedijų ciklą (1974, 1984). Paskutinis stambus jo vertimas – „Senasis Testamentas“. Iš tarpinių kalbų parengė pranašų raštų ir deuterokanoninių knygų vertimus katalikų Liturginės komisijos aštuntąjį dešimtmetį išleistoms Mišių skaitinių knygoms. Režisieriaus J. Miltinio užsakymu Panevėžio teatrui išvertė „Edipą karalių“.

SOFOKLIS
Antigonė
S. BARAJEVSKIS
AUKSO ŽVAIGŽDĖS KAVALIERIUS
II KNYGA
A. Konan-Doilis
Paslaptinga šalis
PLAUTAS
KOMEDIJOS
NIKOLAIJUS ČERNYŠEVSKIS
KAS DARYTI?
Виктор Некрасов
В окопах Сталинграда. Рассказы
ARTŪRAS KONANAS DOILIS
Rinktiniai raštai
8
SOFOKLIS
TRAGEDIJOS
VERGILIJUS
BUKOLIKOS GEORGIKOS
V. ILJENKOVAS
DIDYSIS KELIAS

- „Savo vertimais įtvirtino lietuvišką antikinės literatūros stilistikos modelį, išsaugodamas liaudies kalba grindžiamą sodrų vaizdingumą, sklandžią išsišakojusių periodų tėkmę, retorinį sudurtinių epitetų puošnumą, sakralinio iškilmingumo tonacijas ir hegzametro dinamiškumą, kaitaliojant triskiemenes ir dviskiemenes pėdas, kaip ir K. Donelaičio „Metuose“ .

Vytautas Kubilius

• 1945 m. ištremtas ir 1956 m. grįžęs į Lietuvą Antanas Dambrauskas, kaip rašė Aldona Žemaitytė žurnale „Prie Nemunėlio“ (2011, Nr. , (26), p. 3–10): „... *atsistoja greta kitų politinių kalinių ir tremties kūrėjų – poeto Antano Miškinio, solisto Antano Kučingio, žurnalistų Juozo Keliuočio ir Valentino Gustainio...*“

• 1991 m. jis išleido atsiminimų knygą „Viskas praeina“, kurioje aprašė susitikimus ir pokalbius Sibiro lageriuose su ten sutiktomis ryškiomis asmenybėmis: Petru Klimu, Antanu Miškiniu, A. Kučingiu, J. Gražuliu ir kt.

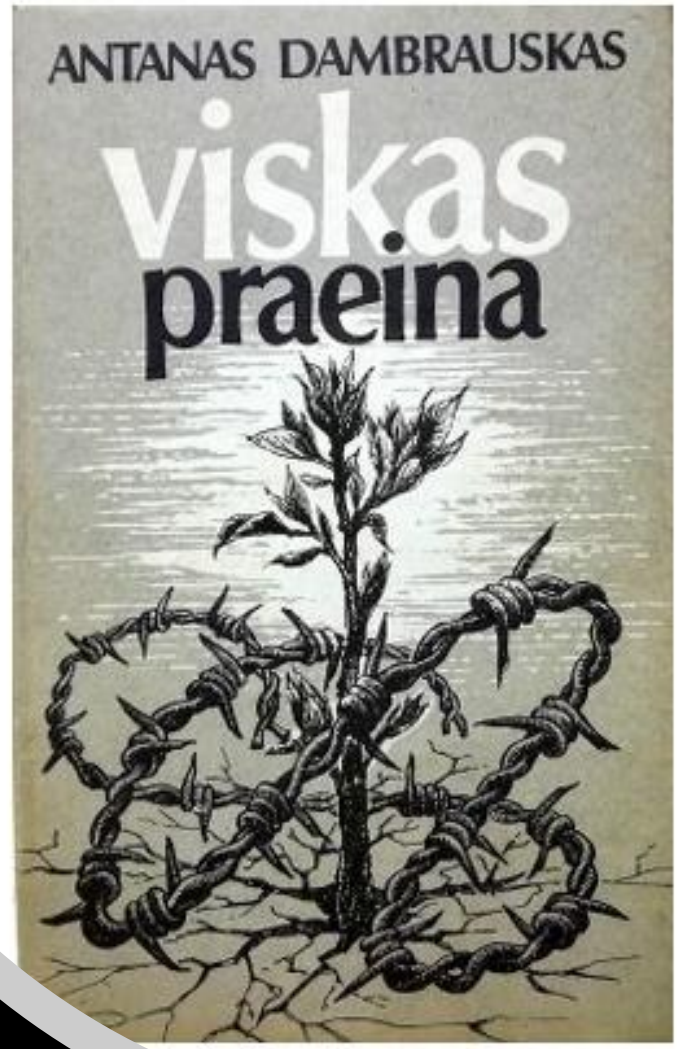

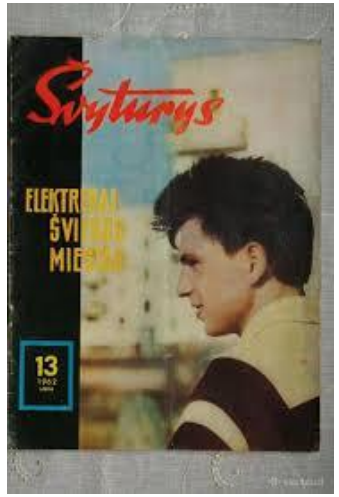

- Bendradarbiavo spaudoje: „Dienovidis“, „Dirva“, „Katalikų pasaulis“, „Literatūra ir menas“, „Mūsų kalba“, „Naujasis dienovidis“, „Naujos knygos“, „Pergalė“, „Sietynas“, „Švyturys“ ir kt.

- 1990 m. tapo literatūrinės Antano Venclovos premijos laureatu už poezijos vertimus į lietuvių kalbą.
- 1994 m. Druskininkų garbės piliečio vardas suteiktas už antikinės kalbos, lietuvių kultūros ir literatūros puoselėjimą, dalyvavimą pedagoginiame darbe bei nuopelnus Lietuvos Respublikos ir Druskininkų kultūriniam gyvenimui. Tarybos 1994-09-10 sprendimu Nr. 222

https://druskininkusavivaldybe.lt/go.php/Garb%C4%97s%20pilie%C4%8Diai558

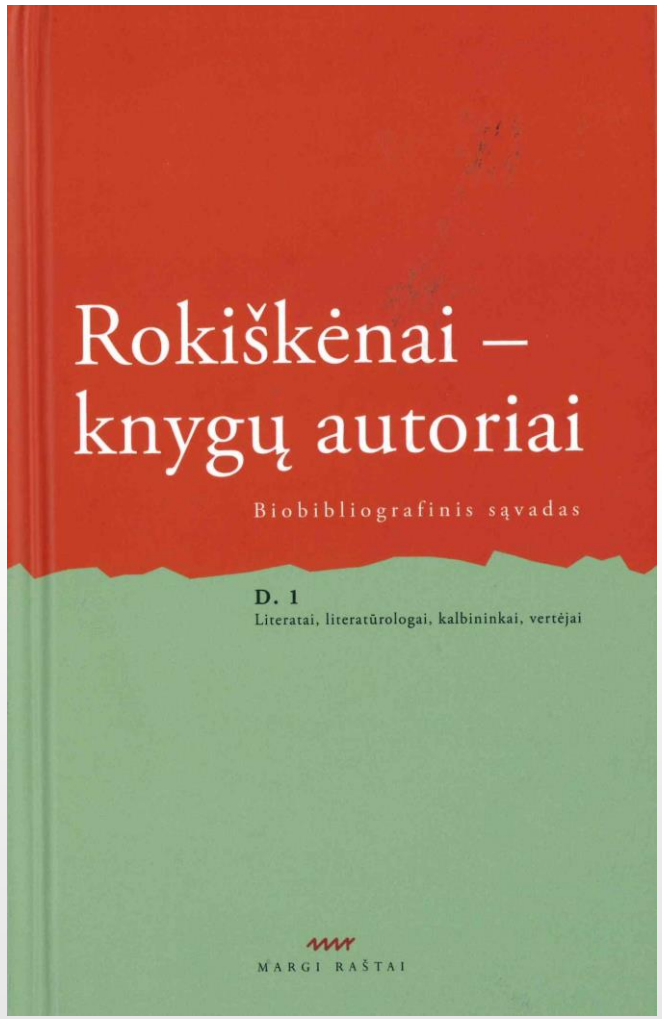

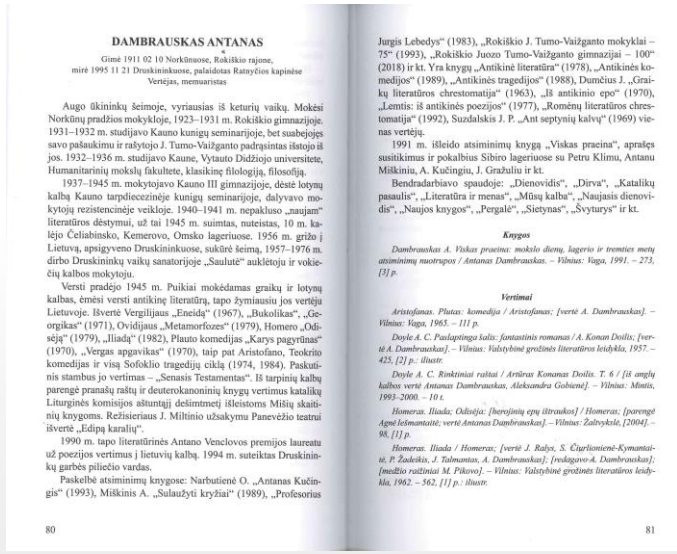

DAMBRAUSKAS ANTANAS

Gimė 1911 02 10 Norkūnuose, Rokiškio rajone,
mirė 1995 11 21 Druskininkuose, palaidotas Ratnyčios kapinėse
Vertėjas, memuaristas

Augo ūkininkų šeimoje, vyriausias iš keturių vaikų. Mokėsi Norkūnų pradžios mokykloje, 1923–1931 m. Rokiškio gimnazijoje. 1931–1932 m. studijavo Kauno kunigų seminarijoje, bet suabejojęs savo pašaukimu ir rašytojo J. Tumo-Vaižganto padrąsintas išstojo iš jos. 1932–1936 m. studijavo Kaune, Vytauto Didžiojo universitete, Humanitarinių mokslų fakultete, klasikinę filologiją, filosofiją.

1937–1945 m. mokytojavo Kauno III gimnazijoje, dėstė lotynų kalbą Kauno tarpdieceziniėje kunigų seminarijoje, dalyvavo mokytojų rezistencinėje veikloje. 1940–1941 m. nepakluso „naujam" literatūros dėstymui, už tai 1945 m. suimtas, nuteistas, 10 m. kalėjo Čeliabinsko, Kemerovo, Omsko lageriuose. 1956 m. grįžo į Lietuvą, apsigyveno Druskininkuose, sukūrė šeimą, 1957–1976 m. dirbo Druskininkų vaikų sanatorijoje „Saulutė" auklėtoju ir vokiečių kalbos mokytoju.

Versti pradėjo 1945 m. Puikiai mokėdamas graikų ir lotynų kalbas, ėmėsi versti antikinę literatūrą, tapo žymiausiu jos vertėju Lietuvoje. Išvertė Vergilijaus „Eneidą" (1967), „Bukolikas", „Georgikas" (1971), Ovidijaus „Metamorfozes" (1979), Homero „Odisėją" (1979), „Iliadą" (1982), Plauto komedijas „Karys pagyrūnas" (1970), „Vergas apgavikas" (1970), taip pat Aristofano, Teokrito komedijas ir visą Sofoklio tragedijų ciklą (1974, 1984). Paskutinis stambus jo vertimas – „Senasis Testamentas". Iš tarpinių kalbų parengė pranašų raštų ir deuterokanoninių knygų vertimus katalikų Liturginės komisijos aštuntąjį dešimtmetį išleistoms Mišių skaitinių knygoms. Režisieriaus J. Miltinio užsakymu Panevėžio teatrui išvertė „Edipą karalių".

1990 m. tapo literatūrinės Antano Venclovos premijos laureatu už poezijos vertimus į lietuvių kalbą. 1994 m. suteiktas Druskininkų garbės piliečio vardas.

Paskelbė atsiminimų knygose: Narbutienė O. „Antanas Kučingis" (1993), Miškinis A. „Sulaužyti kryžiai" (1989), „Profesorius Jurgis Lebedys" (1983), „Rokiškio J. Tumo-Vaižganto mokyklai – 75" (1993), „Rokiškio Juozo Tumo-Vaižganto gimnazijai – 100" (2018) ir kt. Yra knygų „Antikinė literatūra" (1978), „Antikinės komedijos" (1989), „Antikinės tragedijos" (1988), Dumčius J. „Graikų literatūros chrestomatija" (1963), „Iš antikinio epo" (1970), „Lemtis: iš antikinės poezijos" (1977), „Romėnų literatūros chrestomatija" (1992), Suzdalskis J. P. „Ant septynių kalvų" (1969) vienas vertėjų.

1991 m. išleido atsiminimų knygą „Viskas praeina", aprašęs susitikimus ir pokalbius Sibiro lageriuose su Petru Klimu, Antanu Miškiniu, A. Kučingiu, J. Gražuliu ir kt.

Bendradarbiavo spaudoje: „Dienovidis", „Dirva", „Katalikų pasaulis", „Literatūra ir menas", „Mūsų kalba", „Naujasis dienovidis", „Naujos knygos", „Pergalė", „Sietynas", „Švyturys" ir kt.

Knygos

Dambrauskas A. Viskas praeina: mokslo dienų, lagerio ir tremties metų atsiminimų nuotrupos / Antanas Dambrauskas. – Vilnius: Vaga, 1991. – 273, [3] p.

Vertimai

Aristofanas. Plutas: komedija / Aristofanas; [vertė A. Dambrauskas]. – Vilnius: Vaga, 1965. – 111 p.

Doyle A. C. Paslaptinga šalis: fantastinis romanas / A. Konan Doilis; [vertė A. Dambrauskas]. – Vilnius: Valstybinė grožinės literatūros leidykla, 1957. – 425, [2] p.: iliustr.

Doyle A. C. Rinktiniai raštai / Artūras Konanas Doilis. T. 6 / [iš anglų kalbos vertė Antanas Dambrauskas, Aleksandra Gobienė]. – Vilnius: Mintis, 1993–2000. – 10 t.

Homeras. Iliada; Odisėja: [herojinių epų ištraukos] / Homeras; [parengė Agnė Išlemantaitė; vertė Antanas Dambrauskas]. – Vilnius: Žaltvykslė, [2004]. – 98, [1] p.

Homeras. Iliada / Homeras; [vertė J. Ralys, S. Čiurlionienė-Kymantaitė, P. Žadeikis, J. Talmantas, A. Dambrauskas]; [redagavo A. Dambrauskas]; [medžio raižiniai M. Pikovo]. – Vilnius: Valstybinė grožinės literatūros leidykla, 1962. – 562, [1] p.: iliustr.

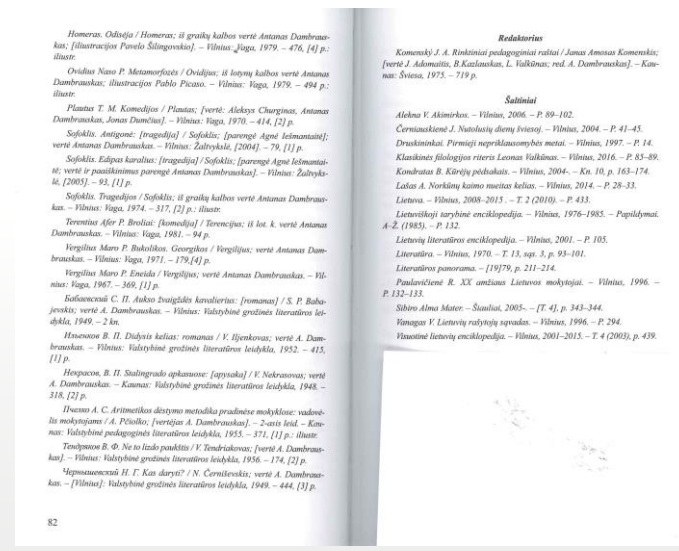

Homeras. Odisėja / Homeras; iš graikų kalbos vertė Antanas Dambrauskas; [iliustracijos Pavelo Šilingovsko]. – Vilnius: „Vaga, 1979. – 476, [4] p.: iliustr.

Ovidius Naso P. Metamorfozės / Ovidijus; iš lotynų kalbos vertė Antanas Dambrauskas; iliustracijos Pablo Picaso. – Vilnius: Vaga, 1979. – 494 p.: iliustr.

Plautas T. M. Komedijos / Plautas; [vertė: Aleksys Churginas, Antanas Dambrauskas, Jonas Dumčius]. – Vilnius: Vaga, 1970. – 414, [2] p.

Sofoklis. Antigonė: [tragedija] / Sofoklis; [parengė Agnė Išlemantaitė]; vertė Antanas Dambrauskas. – Vilnius: Žaltvykslė, [2004]. – 79, [1] p.

Sofoklis. Edipas karalius: [tragedija] / Sofoklis; [parengė Agnė Išlemantaitė; vertė ir paaiškinimus parengė Antanas Dambrauskas]. – Vilnius: Žaltvykslė, [2003]. – 93, [1] p.

Sofoklis. Tragedijos / Sofoklis; iš graikų kalbos vertė Antanas Dambrauskas. – Vilnius: Vaga, 1974. – 317, [2] p.: iliustr.

Terentius Afer P. Broliai: [komedija] / Terencijus; iš lot. k. vertė Antanas Dambrauskas. – Vilnius: Vaga, 1981. – 94 p.

Vergilius Maro P. Bukolikos. Georgikos / Vergilijus; vertė Antanas Dambrauskas. – Vilnius: Vaga, 1971. – 179,[4] p.

Vergilius Maro P. Eneida / Vergilijus; vertė Antanas Dambrauskas. – Vilnius: Vaga, 1967. – 369, [1] p.

Бабаевский С. П. Аукso Эвайгалёс кавалеристы: [романы] / S. P. Babajevskis; vertė A. Dambrauskas. – Vilnius: Valstybinė grožinės literatūros leidykla, 1949. – 2 kn.

Изенков В. П. Didysis kelias: romanas / V. Izjenkovas; vertė A. Dambrauskas. – Vilnius: Valstybinė grožinės literatūros leidykla, 1952. – 415, [1] p.

Неркасов. В. П. Stalingrado apkasuose: [apysaka] / V. Nekrasovas; vertė A. Dambrauskas. – Kaunas: Valstybinė grožinės literatūros leidykla, 1948. – 318, [2] p.

Пчелко А. С. Aritmetikos dėstymo metodika pradinėse mokyklose: vadovėlis mokytojams / A. Pčiolko; [vertėjas A. Dambrauskas]. – 2-asis leid. – Kaunas: Valstybinė pedagoginės literatūros leidykla, 1955. – 371, [1] p.: iliustr.

Тендряков В. Ф. Nė to lizdo paukštis / V. Tendriakovas; [vertė A. Dambrauskas]. – Vilnius: Valstybinė grožinės literatūros leidykla, 1956. – 174, [2] p.

Черкашенский Н. Г. Kas daryti? / N. Černiševskis; vertė A. Dambrauskas. – [Vilnius]: Valstybinė grožinės literatūros leidykla, 1949. – 444, [3] p.

Redaktorius

Komenský J. A. Rinktiniai pedagoginiai raštai / Janas Amosas Komenskis; [vertė J. Jakonaitis, B.Kazlauskas, L. Valkūnas; red. A. Dambrauskas]. – Kaunas: Šviesa, 1975. – 719 p.

Šaltiniai

Alekna V. Akimirkos. – Vilnius, 2006. – P. 89–102.

Černiauskienė J. Nutolusių dienų šviesoj. – Vilnius, 2004. – P. 41–45.

Druskininkai. Pirmieji nepriklausomybės metai. – Vilnius, 1997. – P. 14.

Klasikinės filologijos riteris Leonas Valkūnas. – Vilnius, 2016. – P. 85–89.

Kondratas B. Kūrėjų pėdsakais. – Vilnius, 2004-. – Kn. 10. p. 163–174.

Lakas A. Norkūnų kaimo muetas kelias. – Vilnius, 2014. – P. 28–33.

Lietuva. – Vilnius, 2008–2015 . – T. 2 (2010). – P. 433.

Lietuviškoji tarybinė enciklopedija. – Vilnius, 1976–1985. – Papildymai. A–Ž. (1985). – P. 132.

Lietuvių literatūros enciklopedija. – Vilnius, 2001. – P. 105.

Literatūra. – Vilnius, 1970. – T. 13, sąs. 3, p. 93–101.

Literatūros panorama. – [19]79, p. 211–214.

Paulavičienė R. XX amžiaus Lietuvos mokytojai. – Vilnius, 1996. – P. 132–133.

Sibiro Alma Mater. – Šiauliai, 2005-. – [T. 4], p. 343–344.

Vanagas V. Lietuvių rašytojų sąvadas. – Vilnius, 1996. – P. 294.

Visuotinė lietuvių enciklopedija. – Vilnius, 2001–2015. – T. 4 (2003), p. 439.

MAIRONIO LIETUVIŲ LITERATŪROS MUZIEJUS

Literatūrinė Lietuva

- Maironio lietuvių literatūros muziejuje saugomas A. Dambrausko fondas, kurį daugiausia sudaro jam rašyti J. Graičiūno, V. Aleknos, L. Valkūno laiškai (387). Bene įdomiausi yra režisieriaus J. Miltinio bei Vilniaus universiteto lotynų kalbos dėstytojo L. Valkūno rašyti laiškai, kuriuose atsiskleidžia įvairiausios vertimo problemos, su kuriomis teko susidurti vertėjui. Yra ir keletas paties A. Dambrausko rašytų laiškų. Šį rinkinį muziejui yra padovanojęs A. Dambrausko kaimynas A. Naujalis 1997 metais. Fonde yra ir 9 knygos, 13 rankraščių, 21 fotografija.

Antanas Dambrauskas internetinėje žiniasklaidoje

- https://www.rokiskis.rvb.lt/uploads/IKELIAMI_DOKUMENTAI/Krastotyra/Krastieciai/D/DAMBRAUSKAS_ANTANAS.pdf
- https://www.vle.lt/straipsnis/antanas-dambrauskas-2/
- https://lt.wikipedia.org/wiki/Antanas_Dambrauskas_(1911)
- https://aina.lt/antanas-dambrauskas-ir-panevezio-juozo-miltinio-dramos-teatras/
- https://www.limis.lt/personaliju-zodynas/-/personFastSearch/view/865072
- http://maironiomuziejus.lt/lt/siuolaikines-literaturos-skyriaus-113/antanas-dambrauskas-19111995-993
- file:///C:/Users/Darbuiu/Downloads/2011m_Nr.1_(26)%20(1).pdf